

ФОТОСВІДЧЕННЯ ДМИТРА ГІРЕНКА 1990 РОКУ: УФОЛОГІЧНА РЕЦЕПЦІЯ ТА КОНТЕКСТ ПОДІЇ

Vlasov A.S.¹

¹*expert of information-technology department "Zond", Ukraine, mailto: ansvlasov@gmail.com*

Abstract: This study examines a notable ufological incident that took place on February 4, 1990, in the rural settlement of Sonyachne (Okhtyrka District, Sumy Region, Ukrainian SSR), when a seventh-grade schoolboy, Dmytro Hyrenko (also spelled Girenko), captured on film an unidentified aerial phenomenon (UAP) allegedly performing complex maneuvers and deploying landing supports. A total of 14 photographs was reportedly taken. The event occurred during a period of heightened public interest in UFOs and anomalous phenomena across the late Soviet Union, when reports were widely disseminated through regional newspapers and informal communication channels. The first known press publication about this case appeared on February 14, 1990, in the local newspaper *Sotsialistychna Kharkivshchyna*, featuring one of the photographs reportedly taken by the witness. A series of 14 photographs, most of which had never been made publicly available before, was recently recovered from the archive of Ukrainian ufologist and philosopher Volodymyr V. Rubtsov. The complete set of these images is presented here and analyzed using a system-analytical approach. The paper also explores the symbolic and cultural significance of the case, which, despite persistent doubts about its authenticity, contributed to the formation of a quasi-mythological narrative in late Soviet UFO discourse. The Hyrenko case demonstrates how visually compelling events, fueled by local enthusiasm and media amplification, could influence public engagement with anomalous phenomena and attract continued interest from independent investigators and enthusiasts.

Вступ. Фотографування невідомого об'єкта в небі 4 лютого 1990 року вважається одним із найвідоміших та візуально найяскравіших епізодів в історії української уфології. Йдеться про фотосерію учня сьомого класу Д. Гіренка, зроблену в Сумській області, у селищі Сонячне на хуторі Мийка, яка стала предметом уваги численних уфологічних публікацій і досліджень як в Україні, так і за її межами.

На початку 1990-х років ці матеріали активно обговорювались серед науковців, популяризаторів аномальних явищ та технічних фахівців. Деякі дослідники наполягали на автентичності світлин, інші — звертали увагу на можливі ознаки монтажу або технічної інсценізації. Знімки передавались з рук у руки, потрапляли на шпальти газет, неодноразово публікувались у вітчизняних та закордонних виданнях.

Досліджуваний випадок стався, коли Україна ще перебувала у складі СРСР, і не може розглядатися поза історичним контекстом тієї доби — як політичним, так і технічним чи науковим. Саме в межах радянської інфраструктури здійснювалися перші експертні оцінки, публікації та обговорення феномену. У зв'язку з цим у роботі наводяться посилання на російські джерела, установи та окремих фахівців, що діяли в межах тодішньої системи, виключно як елементи історичного аналізу, необхідного для повноцінної реконструкції подій і оцінки їх впливу на становлення уфологічного дискурсу в Україні.

Мета та задачі дослідження. Метою статті є реконструкція подій, що мали місце в селищі Сонячне 4 лютого 1990 року, а також аналітичне дослідження наявних фотоматеріалів.

Для досягнення цієї мети у статті поставлено такі наукові завдання:

- здійснити систематизацію джерел інформації та проаналізувати позиції основних сторін щодо випадку;
- оцінити наявні експертні висновки на предмет їхньої достовірності та повноти;
- провести технічний і візуальний аналіз фотознімків;
- виявити потенційні ознаки інсценування або містифікації події;
- сформулювати обґрунтовані висновки щодо характеру, природи та значення даного кейсу в контексті дослідження аномальних явищ в Україні.

Основний матеріал. 1. Контекст та першоджерело. За повідомленням вчителя фізики Сонячненської середньої школи М. С. Загурського: «У нашому селищі Сонячне, починаючи з осені 1989 року, неодноразово відзначалися появи НЛО. Але матеріальне підтвердження зустрічей з НЛО було отримано лише у лютому 1990 року, коли учень 7 класу Діма Гіренко сфотографував "літаючу тарілку"» [30].

До фотоподії Гіренка, обласна газета «Ленінська правда» тричі писала про спостереження НЛО над Сумщиною [16]. Зокрема, про випадок у вересні 1989 року, коли п'ятидесятирічна санітарка місцевої лікарні у Сонячному Ганна Григорівна Заїка зі свого подвір'я ввечері бачила, як з ревом і сильними поривами вітру з боку Лавірок (лісок на Харківщині, за кілька кілометрів від селища) у її напрямку стрімко летів яскравий НЛО, майже торкаючись верхівок дерев [21]. Коли об'єкт проминув жінку, вона отямилася, заскочила до хати. Через випромінювання від НЛО її обличчя стало червоним на день, а в очах ще два тижні відчувалися біль і різь. Цікавим є те, що у двох різних матеріалах від 25 березня 1990 року об'єкт описаний то як «сфера півколом, по якій рівномірно були розташовані сріблясті "блюдця", що випромінювали світло; всередині сфери був сіруватий круг, діаметром кілька метрів» [21], то як «дископодібний апарат темного кольору з куполом зверху, діаметром 8-10 метрів; рівномірно по колу були розташовані віконця, наче сріблясті блюдця, які випромінювали світло» [16]. При цьому, наскільки зрозуміло із статей, обидва кореспонденти спілкувалися з очевидцею особисто. Жінка наголошувала, що до її історії люди стали ставитися менш скептично після того, як випадок Гіренка став відомим [22]. Та чи не змінила вона опис спостереженого явища, особливо після побачених сенсаційних світлин? Власне, вона й підтвердила, що бачила точнісінько такий самий об'єкт, як на фото [16], і ймовірно це інтерв'ю було другим із двох розглянутих, і під час першого жінка певне не була ознайомлена зі знімками «сумської тарілки».

Батько подарував Дмитру Гіренку свій фотоапарат за два дні до сенсаційної фотосерії. Хлопчина ніколи не тримав його у руках до цього моменту. Так повідомила мати Дмитра, Лідія Володимирівна (на той час – бібліотекарка Сонячненської школи) [16]. Початкові кроки у фотосправі Дмитро робив у шкільному фотографуванні, яким того часу керував якраз вищезгаданий М.С. Загурський. Свою першу відзняту плівку школяр засвітив через невдалу спробу проявити її вдома.

4 лютого 1990 року, в неділю, близько першої години дня, Дмитро вийшов на подвір'я сфотографувати цуценя [4]. Було похмуро, небо затягнуте хмарами. У цей момент він побачив у небі дивний об'єкт, який беззвучно рухався зі сторони Лавірок. За формою він був схожий на капелюха, темно-сірого кольору. Зверху, наче довгі вуса, навколо купола оберталися дві антени [16] (єдина відома публікація з описом «антен» — авт.). Об'єкт зробив дугоподібний маневр і завис на висоті близько 600 метрів поблизу будинку. Юнак вибіг на вулицю і зробив кілька кадрів. Після цього об'єкт різко набрав висоту і зник вгорі. Через кілька хвилин НЛО з'явився ще раз і повторив маневр. Учень фотографував об'єкт та навіть не помітив, черговий раз перекручуючи плівку, що він змінив форму і став нагадувати дві глибокі тарілки, стулені краями одна до одної, а знизу стирчали дві опори, схожі на шасі. Невдовзі НЛО зник.

Після зйомки Дмитро забіг до будинку і повідомив про побачене словами: «Мамо! Я сфотографував літаючу тарілку!». Матір поставилася до цього з недовірою, вважаючи, що хлопцеві просто здалося щось на голодний шлунок. Дмитро ж негайно зайнявся проявленням плівки [22] і робив це обережно, зважаючи на попередній невдалий досвід.

Загалом, за словами самого Дмитра, йому вдалося зробити 14 кадрів із чітким зображенням об'єкта [16]. Коли в пресі з'явилися лише одна-дві світлини, це породжувало в читачів запитання та очікування щодо решти. При цьому уважні спостерігачі могли помітити, що було оприлюднено далеко не всю фотосерію. В різних публікаціях з'явилися не ідентичні, але все ж обмежені за кількістю знімки.

Фотосерія, виявлена в архівах українського та радянського дослідника НЛО Володимира Васильовича Рубцова, публікується у повному обсязі вперше (Рис.1). Водночас варто зазначити, що мова йде не про зображення, віддруковані безпосередньо з оригінальної плівки, а ймовірно про перефотографовані друковані фотографії з частковою обрізкою по краям. У публікаціях деякі кадри демонстрували трохи ширші сцени, зокрема кадр 13 (Рис.2). Можливо,

повністю здобути фотосерію досліднику вдалося, лиш перефотографувавши її? Це також означає, що в процесі дублювання могли накопичитися незначні візуальні спотворення.

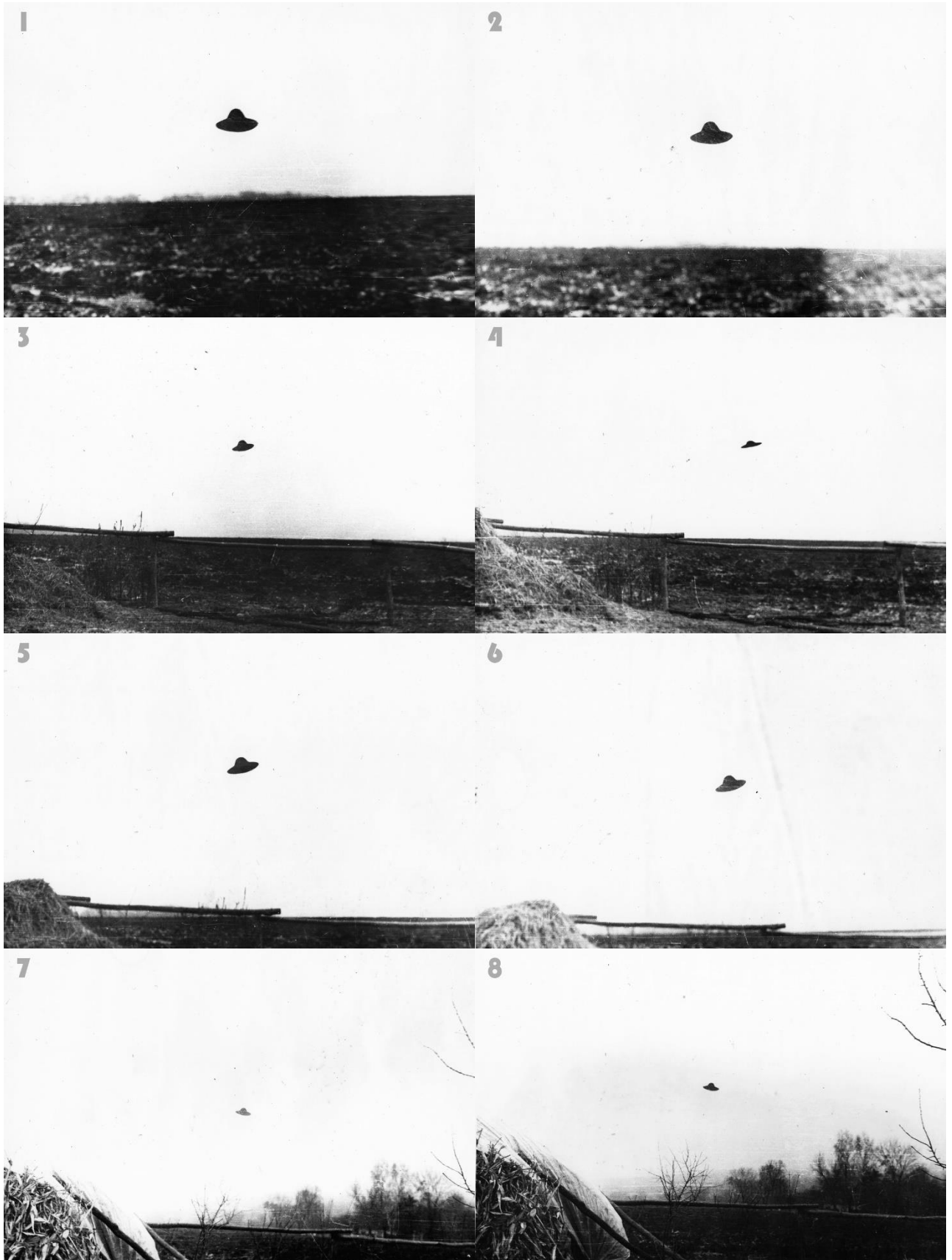

Рис.1. Повна серія з 14 кадрів (2×3), нумерація згідно архіву

Рис.2. Фото Дмитра Гіренка, серед його знімків НЛО, було опубліковано лише один раз [1]

Аналіз доступних друкованих джерел засвідчує, що публікувалися лише окремі фотографії з серії. До публічного обігу потрапили кадри 4, 9, 12-14, з-поміж яких найбільш тиражованими виявилися 9 та 12 (Рис.1). Інші знімки залишилися невідомими не тільки широкому загалу, а певно й для більшості зацікавлених дослідників. Унаслідок цього значна частина візуального масиву залишилася поза фаховим аналізом і публічним обговоренням, що, в свою чергу, ускладнило аналіз події як цілісного випадку спостереження аномального явища.

Ймовірно, що жодна редакція не була готова надрукувати всі 14 знімків. Не можна також виключати, що повна серія ніколи не передавалася для друку. Вибірковий підхід до оприлюднення візуальних матеріалів може пояснюватися прагненням оптимізувати публікаційний обсяг: зменшивши кількість знімків, продемонструвати найбільшу кількість ракурсів чи деталей об'єкта. Втім, у випадку з двома кадрами 9 та 10, на яких НЛО зображено з випущеними опорами, їх одночасна публікація могла б посилити підозру містифікації.

У тому ж архівному джерелі В. Рубцова було виявлено ще один непідписаний, лиш згодом ідентифікований знімок, що вочевидь також належить до випадку у Сонячному (Рис.3). На ньому зафіксовано ту ж саму гілку яблуні, яку видно, наприклад, на кадрі 9 посередині зверху і у правому верхньому куті кадра 12. Судячи з такої ж форми гілок і дещо збільшених бруньок, знімок зроблено навесні 1990 року. На тлі сіруватого неба видно розмите темне утворення, схоже на дефект фотодруку і яке не обов'язково є чимось аномальним. Це міг бути кадр, зроблений журналістом під час візиту до подвір'я Гіренка, або ж скоріш за все один із знімків самого Дмитра — можливо, експериментальний чи зроблений із конкретною метою.

Рис.3. Непідписаний знімок із архіва В. Рубцова

Спостереження дещо нагадує класичні уфологічні інциденти попереднього 1989 року, що почали широко висвітлюватись у пресі та навіть обговорюватись у телевізійних репортажах після значного послаблення радянської цензури. Типовою структурою таких випадків були маневри об'єкта у небі, зависання на невеликій висоті та приземлення. У Харовську та Воронежі, за таким сценарієм діти спостерігали приземлення невідомих об'єктів та вихід із них істот антропоморфної або роботизованої форми. Та у селищі Сонячне об'єкт змінив траєкторію і зник до завершення фази посадки. У межах романтизованих інтерпретацій, об'єкт міг бути «сполоханий» присутністю очевидця з фотокамерою, що

унеможливило приземлення [7]. У контексті пізньорадянської інформаційної хвилі інтересу до аномальних явищ, подібний контекст надавав події виразних рис «зірваного контакту».

Дмитро спостерігав НЛО і вдруге. 5 квітня, знов біля свого будинку, приблизно біля обіду, він бачив велику світлу кулю над яром з водоймою. За кілька секунд від неї від'єдналися дві менші сфери, котрі так і залишилися «підвішеними» під більшою. Через 4-5 хвилин спостереження, НЛО почав повільно рухатися у напрямку хутора Мийка і зник. Цього разу Дмитро, ймовірно, не фотографував, та через декілька днів його спостереження підтвердив незалежний свідок – будівельник Михайло Нестеренко. Обидва очевидці, незнайомі один одному, ділилися враженнями початково тільки з друзями, і лиш згодом вдалося з'ясувати, що вони – свідки однієї події. З'ясував це, до речі, Микола Загурський [29], про що і доповідав на регіональній раді, присв'яченій вивченню аномальних явищ [13].

Такі обставини становлять інтерес для контекстуального аналізу, адже створюють послідовність спостережень. Проте в умовах можливої інсценізації першої події, друге свідчення могло служити способом підтримати статус спостерігача НЛО та посилити інформаційне значення першого випадку.

Після події родина Загурських почала активне листування з радянськими уфологами. Їм надсилали вирізки з газет і журналів на уфологічну тематику, що поповнювали їхню домашню колекцію. Найціннішими її елементами залишалися оригінальні фотографії Д. Гіренка. Можна припустити, що у них зберігався весь набір, — на це вказує родинна світлина [28], де також присутній відкритий альбом із розміщеними в ньому знімками (Рис.4).

Рис.4. Надія Іванівна і Микола Степанович Загурські (2008 рік)

Зі своїми фотоматеріалами юнак брав участь у конференціях з вивчення аномальних явищ, за що отримував заохочення, зокрема грошові премії та подарунки. За словами місцевих мешканців, під час вступу до Харківського авіаційного інституту після закінчення школи, Дмитро соромився згадок про свою участь у події з НЛО. У ВНЗ він проходив службу на вертольоті і згодом вийшов у відставку [28]. В інтернет-статті [19], як льотчик-інструктор Харківського університету Повітряних Сил, що навчав курсантів пілотуванню військових вертольотів Мі-8, згадується капітан Дмитро Гіренко.

2. Перша публікація та фіксація інтересу. Перше повідомлення про випадок у пресі з'явилося вже 14 лютого 1990 року, тобто лише через десять днів після події. У місцевій газеті Соціалістична Харківщина [22] було наведено один зі знімків об'єкта з випущеними опорами на фоні гілок яблуні у дворі родини Гіренків (кадр 9). Точніше, фотоколаж (Рис.5): там додано збільшений фрагмент з НЛО. При цьому зображення «тарілки» на круглій вставці було відретушовано, що відповідало поширеній тогочасній практиці обробки фото методом домальовування деталей задля покращення їхньої видимості в умовах офсетного друку.

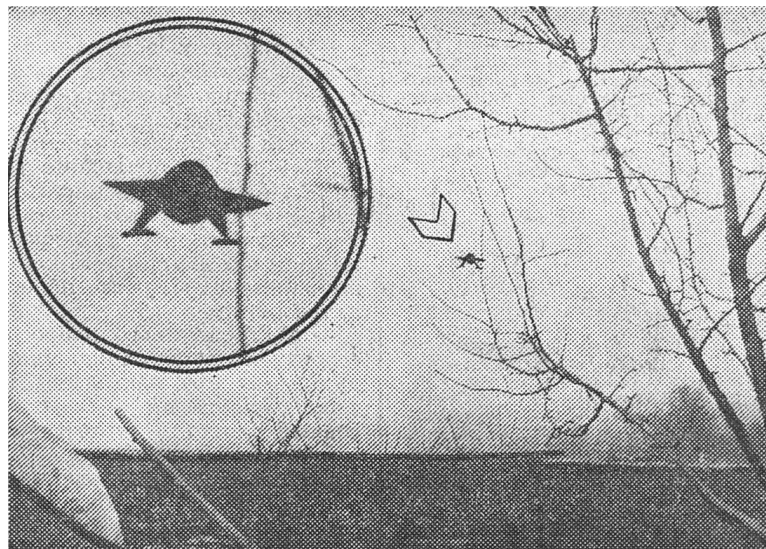

Рис.5. Колаж, оприлюднений газетами Соціалістична Харківщина і Сельская Жизнь

Автором публікації виступив Борис Марченко, який зазначив, що отримав знімки у четвер, 8 лютого, від агронома Краснокутського колгоспу «Пархомівський» Анатолія Михайловича Глухівського. Той приніс знімки до редакції газети і розклав їх на столі перед Б. Марченком. В свою чергу, він отримав фотокартки у подарунок від знайомих під час ділової поїздки на Іванівську дослідну станцію, що розташована в селі Сонячне Охтирського району. Уже наступного дня після журналіст Марченко прибув на авто до школи, де навчався Дмитро Гіренко. Це був навчальний день, п'ятниця, йшли заняття, коридори школи були порожніми. Як згадує кореспондент, він побачив у приміщенні школи стенд із прикріпленими фотографіями НЛО, ідея створення якого, між іншим, належала і вчителю фізики Миколі Загурському. Під стендом містився напис: «Ці фотографії зробив учень сьомого класу Діма Гіренко 4 лютого 1990 року. Прохання фотографії не зривати».

21 березня Правда України пообіцяла читачам фото «сумського НЛО» [20], і вже 25 березня була надрукована стаття і наведені кадр 12 із невеликою вставкою фрагмента з кадру 9 [21].

Та ще 22 лютого з'явилася замітка в у всесоюзній газеті Сельская Жизнь, щоправда, спочатку без ілюстрацій [4]. Однак редакція вже тоді мала у своєму розпорядженні ту ж саму фотографію, що й Соціалістична Харківщина. Лише через два місяці, 22 квітня, на прохання читачів газета все ж таки надрукувала її [5]. За твердженням автора публікації, світліну відтворено у тому ж вигляді, в якому вона була надіслана редакції самим Гіренко. Отже, існує підстава припускати, що саме Дмитро підготував версію світлини з ретушованим фрагментом, копії якої потрапили до обох редакцій. Втім, значно важливішими були не походження ретуші, а її наслідки: частина читачів вирішила, що саме так об'єкт і виглядав. Інші, помітивши сліди домальовування і запідозривши монтаж, поставилися зі скепсисом. Таким чином, для одних здійснилася мрія побачити «літаючу тарілку» на фото, тоді як інші поставили під сумнів автентичність випадку в цілому.

Паралельно з цим поширювались копії неретушованих фотознімків. Дмитро надсилав їх дослідникам, і багато хто з них друкував їх згодом у своїх книгах: Валентину Динабурзькому [7], Олексію Приймі [26], Віталію Д'ячкову [10]. Світліни навіть потрапляли на обкладинки видань [15], [24], [25].

Місцеві публікації належали авторам, які особисто відвідували місце події та школу, спілкувалися як із головними особами події, так і з мешканцями селища, намагаючись виявити нових потенційних свідків. Сам Дмитро став «героєм дня» для односельців і зацікавлених гостей [12]. Місцева фотосенсація підштовхнула багатьох уважніше ставитися до повідомлень про спостереження НЛО, які продовжували надходити — як про нові випадки, так і про ті, що нібито мали місце раніше, але залишалися невідомими. Частина таких «ретроспективних» історій, ймовірно, вигадали на тлі загального ажіотажу, коли перевірити їх вже було неможливо.

Для повноти контексту варто зазначити, що сам Б. Марченко познайомився з темою аномальних явищ буквально за місяць до випадку в Сонячному. Під час другого робочого тижня 1990 року (8–12 січня) журналіст брав інтерв'ю у вже згаданого Володимира Васильовича Рубцова, на той момент кандидата філософських наук, наукового співробітника кафедри філософії в Українському заочному політехнічному інституті у Харкові (на сьогодні - Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна). Темою розмови були і позаземні цивілізації. На той момент інтерв'юований уже володів попередньою інформацією про випадок у районі міста Мерефа Харківської області, де 7 січня місцевий мешканець А. Воронцов спостерігав з близької відстані невідомий об'єкт, який завис над річкою Мжа і спричинив на її поверхні занурення льодового кола. І от 13 січня Рубцов зателефонував журналісту та запропонував приєднатися до польового виїзду на місце згаданої події. Наступного дня вони разом із групою з п'яти ентузіастів відвідали місце спостереження, а згодом вийшов репортаж Марченка [23]. Таким чином, інтерес Марченка до теми виник ще до знайомства зі знімками Гіренка, які стали для нього другим журналістським розслідуванням у царині уфології.

3. Технічна експертиза 1990 року. Спеціальний кореспондент газети Сельская жизнь А. Б. Бобровських передав діапозитиви до Московського радіовтузу МАІ. Там було проведено експертизу з використанням німецької комп'ютерної системи аналізу зображень IBAS-2000. Нижче, для ретроспективи, повністю наводиться висновок галузевої науково-дослідної лабораторії, завірений трьома підписами [27]:

«Під час обробки зображень виявлено наступне:

- на всіх трьох діапозитивах присутнє зображення у вигляді плями, яка значно темніша за фон;*
- конфігурація плями на всіх трьох діапозитивах має подібні риси: всюди є центральний виступ («вершина») та овальна основа;*
- пропорції центрального виступу й овальної основи на кожному знімку різні;*
- на одному з кадрів пляма має два відростки («ніжки»);*
- ступінь затемнення площі практично однаковий;*
- на площі плями при сильному контрастуванні спостерігаються:*
  - а) дві похилі симетричні смужки світлішого тону на центральному виступі;*
  - б) межа між центральним виступом та овальною основою;*
- навколо всіх трьох плям існує перехідна зона затемнення, що має трохи змінну ширину, у межах якої спостерігається плавний перехід від фону до максимального затемнення;*
- спостерігається явище дифракції плями в місці накладення плями та зображення гілки дерева, що потрапила в кадр.*

Виходячи з загальних законів оптики, можна зробити припущення щодо причин появи цих зображень та їх особливостей:

- 1. Існуюча пляма на діапозитивах не є результатом ретуші на фото відбитку негативу місцевості, з якого згодом було виготовлено досліджуваний діапозитив, а є наслідком впливу світла через об'єктив.*
- 2. Представлене зображення можна кваліфікувати як «аномальне явище».*
- 3. Об'єкт зйомки (пляма) змінював свою форму.*
- 4. Фіксація плями на фотоплівці не є результатом дії відбитого сонячного світла від об'єкта зйомки, хоча можна припустити, що його поверхня мала дуже низький коефіцієнт відбиття і водночас власне випромінювання в діапазоні чутливості фотоплівки.*
- 5. Центральний виступ та овальна основа, ймовірно, з'єднані між собою.*
- 6. Відмінності у ширині перехідної зони можуть бути пояснені різним ступенем заломлення світла, що проходить навколо аномального явища, якщо воно рухалося в бік меншої товщини перехідної зони.*

З огляду на викладене, можна зробити висновок, що для подальшої детальної реконструкції зафіксованого явища необхідно мати додаткову кількість кадрів із зображенням аномального явища.

Заст. ректора Радіовтузу, канд. техн. наук В.Е. Бочаров.

Науковий співробітник ОНДЛ «Луч» О.Г. Семенов.

*Науковий співробітник ОНДЛ «Луч» С.Н. Уланов.
Москва, 23 травня 1990 р.»*

З наведеного випливає, що технічна експертиза не виявила ознак ретуші чи домальовування об'єкта на знімках. Для Миколи Загурського експертні висновки означали навіть більше – на його думку, вони підтвердили достовірність знімків, виключили будь-яку фальсифікацію та кваліфікували зображений об'єкт як справжнє аномальне явище [11].

Багато закордонних видань навели кадри Гіренка, повторюючи під світлинами твердження, що «експертиза, виконана в МАІ, підтвердила що це не підробка» [35], [38], [39].

Однак слід зауважити, що окремі методи можливої містифікації, зокрема використання малюнків на склі, невеликих моделей на відстані чи інших оптичних прийомів, не були розглянуті. Прямо зазначено, що до лабораторії було передано лише три кадри, зокрема лише один з «опорами». Відтак, висновки експертів базувалися на обмеженій вибірці та стосувалися лише частини фотоматеріалу.

4. Альтернативні оцінки. Численні публікації висловлювали сумніви щодо автентичності фотографій із фотосерії Д. Гіренка. Зокрема:

- «Не беруся судити однозначно, чи достовірною була та зйомка: невеликі сумніви виникли в мене після того, як зіставляв уже в редакції пейзажі тих місць з фотографій Дмитра і своїх власних...» [16];

- «Знімки і результати експертизи викликали суперечливі оцінки учасників Харківської наради. Серйозні науковці ставлять під сумнів справжність фотознімків» [30];

- «На жаль, доводиться зазначити, що серед фотографій НЛО, наданих очевидцями, час від часу трапляються відверті містифікації. Статистика таких випадків свідчить, що, як правило, їх авторами є підлітки. Підроблені фотоматеріали ускладнюють вивчення феномену НЛО, однак професійна експертиза дозволяє з високою точністю робити висновки про спосіб їх створення. Важливою ознакою містифікацій є також відмова надати негативи для аналізу. На розглядуваному знімку об'єкт має чіткий, дуже різкий контур. Його зображення не містить жодних додаткових деталей — півтонів, тіней тощо. Об'єкт значно темніший за панораму. Таке можливо, якщо знімок виготовлено методом накладання: на один кадр плівки окремо експонується панорама місцевості та окремо “макет” НЛО, вирізаний із темного паперу і наклеєний на скло» [25];

- «У справжності кадру є сумніви» [32];

- «Українське спостереження НЛО нібито розслідувалося Московським авіаційним інститутом, який стверджував, що це не підробка. Ці фото можна було б легко сфальсифікувати. Жодної іншої інформації немає» [36];

- «Звіт з Московського авіаційного інституту стверджував, що фотографії не є містифікацією, хоча досвідченому фахівцю не склало б труднощів показати, як ці фото можна було підробити» [34].

5. Технічний аналіз зображень та умов їх створення. Аналіз фотосерії свідчить, що кадри парні та мають ознаки систематичної зйомки з фіксованих позицій. Кожен кадр з непарним номером можна накласти на наступний, що дозволяє припустити: після кожної зміни ракурсу фотограф виконував по два знімки з майже ідентичних точок. Такий підхід міг бути зумовлений прагненням до кращої фотофіксації об'єкта в небі, але також відкриває можливості для оцінки можливих маніпуляцій зі сценою.

Ймовірно, реальний маневруючий об'єкт у небі мав би бути зафіксований під дещо різними кутами на окремих знімках серії, з урахуванням навіть незначних зрушень точки зйомки. Натомість на фото Гіренка (Рис.6) простежується ефект імітації об'єму, що радше притаманний плоскій поверхні (Рис.8), ніж тривимірному тілу (Рис.9). Видиме зображення на фото зберігає стабільність форми і пропорцій незалежно від позиції камери, що може свідчити про статичне положення плоского об'єкта, зображеного, наприклад, на прозорому матеріалі. Фоторяд Гіренка узгоджується з цим ефектом, відтвореним за допомогою нанесеного чорною непрозорою фарбою на скло зображення (Рис.7). Це створює припущення про ймовірне використання шматка вимитого скла з намальованим зображенням під час фотографування 12 кадрів із 14.

У об'єкта також повністю відсутня гра світла і тіні, притаманна справжнім об'ємним тілам при природному освітленні (Рис.10). Він виглядає повністю чорним, без натяку на бликові чи тіньові переходи, які мали б з'являтися за умов денного сонячного освітлення. Висновки експертного заключення [27] вказують, що «фіксація плями на фотоплівці не є результатом дії відбитого сонячного світла від об'єкта», що узгоджується з намальованим на склі НЛО, який закриває перед об'єктивом яскраве небо і сам освітлений лиш слабко рефлекторно. До того ж, за словами самого Дмитра, об'єкт мав темно-сірий колір, однак на жодному зі знімків ця характеристика не відтворена. Таким чином, простежуються суттєві розбіжності між описом очевидця і зафіксованим зображенням, що ставить під сумнів їх відповідність реальності.

Рис.6. Збільшені фрагменти НЛО з оригінальної фотосерії, без урахування кадрів 9 та 10

Рис.7. Одне і теж пласке тіло на склі під різними кутами зору, авторські модель і фотосерія

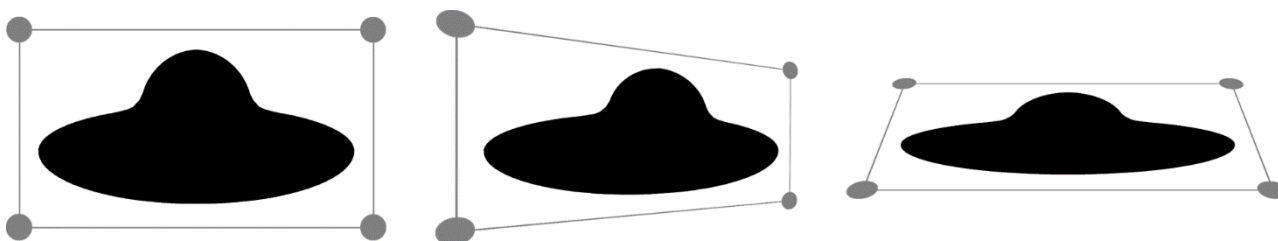

Рис.8. Пласке тіло під різними кутами зору змінює форму згідно лінійної перспективи

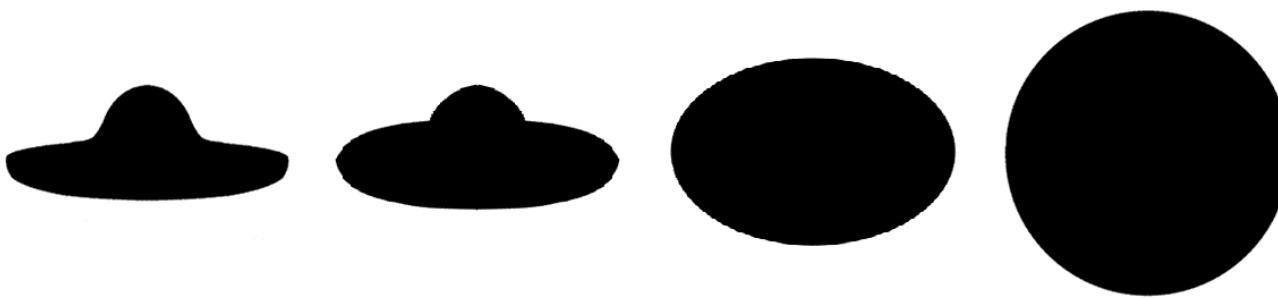

Рис.9. Об'ємне тіло обертання під різними кутами зору змінює силует, зберігаючи симетрію

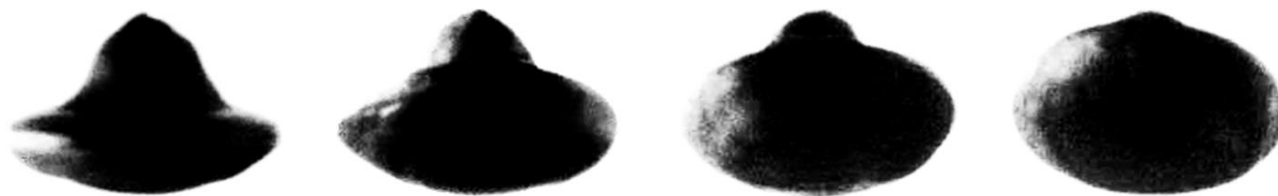

Рис.10. Об'ємне тіло обертання під різними кутами, авторські модель і фотосерія

Кадри 9 та 10 оригінальної фотосерії неможливо накласти один на одній так, щоб елементи зображення, розташовані на різній відстані від об'єктива, збіглися (Рис.11). При спробі центрування знімків по гілках дерева на передньому плані, гілки кущів на задньому плану розходяться. Водночас видно, що ракурс змістився саме через переміщення точки зйомки, а не внаслідок впливу вітру, який, хоча й присутній, не спричинив суттєвого відхилення гілок. Також, об'єкт на обох фото знаходиться непорушно відносно певного фрагменту гілки, що можливо було б лише за умови фіксації фотоапарату і нерухомості

об'єкту в небі. Відповідно, два кадри серії спростовують перебування фотографованого НЛО на значній відстані.

Технічні характеристики «опор» при цьому виглядають неприродно і підтверджують імітацію: зображено лише дві «ніжки», хоча з інженерної точки зору для стійкості об'єкта логічним було б три або чотири. Звертає увагу на себе також незначна деталь, а саме те, що Дмитро пропустив момент переведення НЛО у «посадкову конфігурацію», тобто випускання «шасі». Згідно опису, об'єкт в небі змінив форму, знаходячись буквально у полі зору Дмитра, та от про цікавий момент трансформації розповісти нажаль нічого. Більш того, очевидно не коментував жодним чином «зворотню трансформацію», адже на останніх знімках об'єкт знову має початкову форму. Щоправда, це спостереження не має доказової сили, якщо порядок кадрів було порушено.

Рис.11. Кадри 9 та 10, відцентровані по гілках переднього плану, показують несуміщення елементів заднього тла, що свідчить про зміну кута зйомки

Також на знімку 10, який був невідомий загалу, помітно, як вітер відвертає частину «літаючої тарілки» (Рис.12). Це підтверджує те, що зображення все ж таки було створене шляхом прикріплення вирізаної з темного матеріалу фігури на гілці, при цьому затемнення у місці накладення гілки на об'єкт цілком може бути шматком пластиліну. Відтворення подібного методу показано на Рис.13.

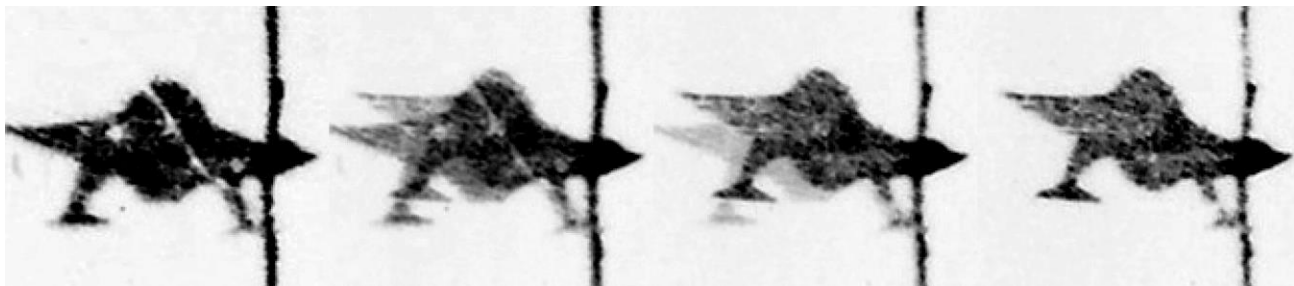

Рис.12. Фрагменти фотокадрів 9 (зліва) і 10 (справа), суміщені по гілці

Рис.13. Шаблон з паперу, приєднаний до гілки за допомогою клею. Авторська реконструкція

Метод із застосуванням прозорого скла доволі простий у реалізації і дозволяє створити переконливу імітацію польоту або зависання НЛО над горизонтом навіть у побутових умовах (Рис.14).

Рис.14. Фотографування пейзажу через ретельно вимите скло з намальованим елементом довжиною 18 мм [2]. Авторське фото

Висновки. Розглянутий випадок становить інтерес для історії української уфології як один із найяскравіших візуально задокументованих епізодів спостереження аномального явища. Однак детальний аналіз фотоматеріалів і супровідних свідчень дозволяє припустити

наявність ознак фотофальсифікації. При комплексному розгляді всіх суперечливих обставин та деталей, версія містифікації виглядає найбільш переконливою.

Технічна оцінка зображень, надана в попередніх публікаціях, не була вичерпною, не враховувала всіх можливих методів створення підробок. Більш того, не всі знімки з серії були відомі широкому загалу, зокрема й дослідникам.

Таким чином, випадок Дмитра Гіренка може розглядатися як приклад візуально ефектної події, яка, попри сумніви щодо достовірності, мала вплив на уфологічну дискусію свого часу. У цьому контексті він ілюструє, як поєднання медійного інтересу, локальної ініціативи та емоційного фону 1989–1990 років могли сприяти формуванню міфологізованої інтерпретації аномального явища.

Список джерел:

1. *Белич В.* Пришельцы уже здесь?! Южная Пальмира, Днепропетровськ. 1992, с. 188-189
2. *Власов А.* Легендарные украинские снимки НЛО оказались подделкой // Украина Аномальная. 29 листопада 2013 <https://web.archive.org/web/20220502235533/http://ufodos.org.ua/news/2013-11-29-1053>
3. *Гриценко Н.* Алло, НЛО!.. // Рабочая Газета. Київ. 10 вересня 1991
4. *Демиховский Н.* Прилетела «тарелка» на хутор // Сельская жизнь. 22 лютого 1990
5. *Демиховский Н.* «Тарелка» над хутором // Сельская жизнь. 22 квітня 1990
6. *Демиховский Н.* Фото на память // Знамя юности (Минск). 25 лютого 1990 — Передрук із [4]
7. *Динабургский В.* НЛО – анфас и профиль (реальность фантастики). Десяточка. Брянськ. 2011, с. 50-51
8. *Динабургский В.* Удача Димы Гиренко: Из досье на НЛО // Брянские известия. 1 червня 1993
9. *Динабургский В.* Удача Димы Гиренко. О фотосъемках НЛО. Ч. 1 // Добрый день. Брянськ. 20 лютого 1996; Ч. 2. 23 лютого 1996
10. *Дьячков В.П.* Встречи с непознанным: полеты на планету Пикран возможны?! Рипол Классик, Москва. 2005, с. 23
11. *Загурський М.* Знімки НЛО – не підробка // Прапор Перемоги. Охтирка. 8 вересня 1990
12. *Загурський М.* НЛО над Сонячним? // Прапор Перемоги. Охтирка. 14 березня 1990
13. *Загурський Н.С.* Неопознанные летающие объекты в Солнечном // Изучение аномальных явлений в окружающей среде (тезисы докладов первого регионального совещания) 11-13 октября 1990 года, г. Харьков. Харьков. 1990, с. 50-52
14. *Зеленин А.Н.* Тайна? Гипотеза... Знание! Прапор, Харків. 1992, с. 14 ілюстрованої вставки
15. Кочевники космоса. Додаток до газети Выборгская Сторона / ред. Д.В. Лебедев. № 1, 1990
16. *Кохан В.* НЛО над Сонячним? // Ленінська Правда, Суми. 25 березня 1990
17. Кто? Откуда? Зачем? // TERMINATOR. Комкон, Санкт-Петербург. № 1, 1992, с. 26
18. *Кузовкин А.* Портрет «тарелки» или фотошутка? // Аномалия / ред. С.Ф. Буланцев. № 0, 1990, с. 19-22
19. Курсанты летают на Ми-2 www.wing.com.ua/content/view/2652/63/
20. *Максютенко В.* Дима и НЛО // Правда Украины. 21 березня 1990
21. *Максютенко В.* Дима, НЛО и очевидцы // Правда Украины. 25 березня 1990
22. *Марченко Б.* НЛО – в небі під Краснокутськом!? // Соціалістична Харківщина. 14 лютого 1990
23. *Марченко Б.* НЛО? А чому б і ні? // Соціалістична Харківщина. 24 січня 1990
24. НЛО требует опознания / сост. К. Ионов. Проспект, Харків. 1998
25. Они обещали вернуться // Аномалия / ред. Ю. Герасимов. Санкт-Петербург. № 1 (5), 1991
26. *Прийма А.К.* Внеземляне идут! РИЦ «Татьянин день», Москва. 1994, с. 312-313
27. *Смирнов Ю.* Компьютер исследует НЛО // Четвертое измерение и НЛО. Ярославль. № 1, 1994
28. *Сурков В.* Куда улели тарелки? // Данкор, Суми. № 47 (840), 26 листопада 2008 <https://dancor.sumy.ua/articles/community/36570>
29. *Сухобрусев В.* НЛО поблизу хутора Мийка // Ленінська Зміна. Харків. 11 листопада 1990
30. Стоп-кадр // Сталкер-UFO. Санкт-Петербург. № 3, 1990, с. 3
31. *Тимченко С.* Який вік у НЛО? // Радянська Освіта. 5 жовтня 1990
32. *Чернобров В.* Энциклопедия визитов НЛО. Вече, Москва. 2008, с. 239
33. Четвертое измерение и НЛО. Ярославль. № 7, 1992
34. *Brookesmith P.* UFO. The complete sightings. Barnes & Noble, New York. 1995, p. 142-143
35. *Jackson R.* U.F.O.s. New Burlington Books, London. 1992, p. 73
36. *Randle K., Estes R.* The Spaceships of the Visitors: An Illustrated Guide to Alien Spacecraft. Fireside, New York. 2000, p. 248-249
37. *Smirnov Y.* UFO photographed in Russia // Flying Saucer Review. Vol. 36, No. 1, March 1991, p. 10
38. *Stone R.* UFO investigation. Blitz Editions, Enderby. 1993, p. 62
39. *Stonehill P.* The Soviet UFO Files. CLB, England. 1998, p. 39